

Rolf Wilhem Brednich
Universitat de Göttingen
Presentació i traducció
de Josep Martí i Pérez

Les modernes llegendes urbanes constitueixen un innovador àmbit d'estudi de la literatura popular. A diferència de gèneres més clàssics com els contes meravellosos o les llegendes tradicionals, aquestes petites històries, susceptibles d'ésser cregudes, tenen avui dia una gran vigència social. En el present article Rolf Wilhem Brednich, ens ofereix unes clares notes introductòries sobre aquesta nova temàtica del folklore urbà.

Modern urban legends constitute a novel realm for the study of folk literature. In contrast to more classic genres like the Märchen or the traditional legend, these little stories, susceptible of belief, have great currency today. In the present article, Rolf Wilhem Brednich offers us introductory notes to clarify this new topic in urban folklore.

Presentació

L'any 1990 fou publicat a Munic, amb un considerable èxit editorial, el llibre *Die Spinne in der Yucca-Palme. Sagenhafte Geschichten von heute*, una recopilació de llegendes actuals presentada al públic per l'antropòleg alemany Rolf W. Brednich. El títol del llibre —*L'aranya a la iuca*— fa referència a una de tantes històries que també a Catalunya hem sentit explicar alguna vegada: L'amic d'algun amic nostre comprà una bonica iuca d'importació que col·locà al seu menjador. Un bon dia, ves per on, aquest amic d'algun amic nostre observà alguna cosa estranya a la planta de la qual estava tan cofoi. Quin no seria el seu ensurt quan veié que la iuca portada a casa hostatjava tota una família de taràntules horripilants.

Són les modernes llegendes urbanes. Van passant d'una persona a una altra, són històries senzilles, sovint fan posar els pèls de punta, i el que és més interessant, hi ha qui les té per fets reals. Encara recordo que a l'any 1983, poc abans d'emprendre un viatge a Nàpols, una companya meva d'aquella ciutat em prevení dels nombrosos robatoris que ocorren a la fascinant metròpoli vesuviana. Em digué que fins i tot s'havia donat el cas d'haver tallat el dit a una dona per tal de poder rampinyar-li el seu anell. L'esgarrifós succés es produí mentre aquella dona, al volant d'un cotxe, esperava la llum verda del semàfor amb la mà fora de la finestreta. Inadvertidament, se li acostaren dos homes en una vespa, els quals, amb una destresa ben assajada i d'un bon tall de ganivet, es quedaren amb la joia... i amb el dit. Tot i que jo difícilment pugui retenir a la memòria els acudits que de tant en tant sento explicar, la història de la dissortada dona napolitana, la recordo perfectament, i sé que també l'he explicada alguna vegada com a història digna de crèdit. En llegir els textos recopilats en el llibre *L'aranya a la iuca* vaig poder constatar, però, que aquesta història no era tan original. Es tracta d'un tema recurrent, bé que l'escenari que se li assigna sigui ben divers: Lima, París, Nova York, Barcelona, etc.¹

És clar que una característica tant de les llegendes tradicionals com d'aquestes històries mo-

dernes és el seu gran poder d'adaptació. Trobarem els mateixos arguments en les més variades circumstàncies diferents. A mi, ja fa anys, se m'havia explicat el cas d'un matrimoni que emprengué un viatge de turisme a Turquia. Mentre la parella feia una visita a un dels concorreguts basars d'Esmirna, sense que se sàpiga ben bé com, va desaparèixer la dona, i no l'han pogut retrobar mai més. També entre les narracions de *L'aranya a la iuca* hi ha una història similar, només que es presenta el fet com a succeït al Marroc.² Les històries sobre segrestaments de dones en països islàmics, presumiblement amb la finalitat de proveir algun harem, formen part del conjunt de llegendes que fan referència als perills inherents als viatges que es realitzen a terres exòtiques; d'aquest tipus de narracions en podríem trobar un bon grapat. Un altre exemple: una vegada em parlaren del cas d'una noia que féu un viatge de vacances al Brasil. Després d'un cert temps d'haver tornat ja a Barcelona, notà que li havia sortit una petita protuberància al front. Atès que el bony li anava creixent dia a dia, es va decidir anar a veure l'especialista. El metge li obrí el bony i quina no seria la seva sorpresa quan veieren que del tall practicat anaven sorgint tot de petites aranyes repugnants.³ En una altra ocasió, de la qual he oblidat les circumstàncies, se m'explicà una història similar, bé que no eren aranyes sinó un gran cuc allò que proporcionà l'ensurt; altres vegades són mosques.⁴ Per descomptat, no és només Sud-amèrica el marc geogràfic que s'esmenta en aquest tipus d'històries, sinó que de vegades s'atorga el protagonisme a altres indrets com a l'Àfrica o l'Índia.⁵

També els turistes que vénen a casa nostra proporcionen sovint tema de conversa. Ja fa molts anys, un familiar meu em presentà, com a fet real, el cas d'un turista nord-americà que demanà una paella en un restaurant ara ja desaparegut que es trobava a la plaça de Sant Miquel a Barcelona. Per les parets de la cuina del local es veu que hi campaven amb tota llibertat de moviment famílies senceres de paneroles. Alguna d'aquestes, sense que ningú no s'adonés, va tenir la desgràcia de caure a l'arròs que havia d'atipar el turista. Un cop aquest finalitzà el seu àpat, el cambrer va

anar a recollir el plat que havia buidat el nord-americà, i veié, amb no poca sorpresa, que al costat de les closques del marisc, s'hi trobaven les restes de la panerola, tan ben amuntegades i escurades, que no deixava cap dubte de la fruïció de l'americà en el devorament de la bestioleta. Evidentment, era el primer cop que el turista degustava una paella i encara no estaria del tot familiaritzat amb la fauna que de llei li pertoca.

Tal com ens recorda Rolf W. Brednich en el seu llibre *L'aranya a la iuca*, el món de les llegendes

1. Cfr. R.W. Brednich, op. cit., text 35. Aquesta història també la narra Josep M. Pujol a «Històries extraordinàries, llegendes urbanes», *Perspectiva Escolar*, núm. 102, 1986, pàg. 19.

2. Cfr. R.W. Brednich, op. cit., textos núm. 39 i 40.

3. Aquesta història em fou contada per una noia jove durant la celebració d'una festa a Barcelona (1988).

4. Cfr. R.W. Brednich, op. cit., text 37 b.

5. Cfr. R.W. Brednich, op. cit., textos núm. 37 a i b.

modernes no és sempre un folklore inofensiu.⁶ Sovint afecta negativament sectors concrets de la nostra societat, grups marginals, estrangers, determinades professions, etc. És el perill dels rumors que, nascuts ningú no sap exactament com, acaben convertint-se en veritats, que en ocasions fins i tot ocupen les planes de notícies de diaris i revistes poc escrupulosos. Si abans es deia dels jueus que mataven infants o enverinaven els pous d'aigua potable, ara també es parla d'aquell restaurant que serveix carn de gos o de rata als seus clients, es difama sobre el comportament antisocial de determinats col·lectius d'immigrats o es fan circular històries insolidàries i sense fonaments sobre malalts de la SIDA. Aquesta problemàtica ha estat evidentment tinguda en compte a l'hora d'establir els criteris per a la publicació dels materials compilats a *L'aranya a la iuca*.

Rolf W. Brednich ens ofereix en el seu pròleg al recull *L'aranya a la iuca* una interessant introducció sobre el món de les modernes llegendes. És per aquesta raó que hem cregut escaient d'incloure'l en aquest dossier sobre la literatura oral popular, tot tenint a més a més en compte, que aquest prestigiós antropòleg alemany —actualment editor de l'*Enzyklöpädie des Märchens* i director del Departament d'Etnologia Europea de la Universitat de Göttingen— no ha estat traduït encara ni al català ni a l'espanyol. Les noves llegendes actuals, anomenades amb encert per Josep M. Pujol «històries extraordinàries»,⁷ constitueixen un prometedor àmbit d'estudi que cal potenciar a Catalunya. El llibre *L'aranya a la iuca* és el resultat d'un treball de recerca fet per estudiants del Departament d'Etnologia Europea de la Universitat de Göttingen dins del marc d'un projecte d'investigació dirigit per Rolf W. Brednich.⁸

Josep Martí i Pérez

6. Cfr. R. W. Brednich, op. cit., pàg. 23-24.

7. Vegeu J. M. Pujol, op. cit., pàg. 16-20.

8. Posteriorment Rolf W. Brednich ha editat dos nous reculls d'aquestes modernes llegendes: *Die Maus im Jumbo-Jet. Neue sagenhafte Geschichten von heute*, München 1991; *Das Huhn mit dem Gipsbein. Neueste sagenhafte Geschichten von heute*, München, 1993.